

ATENEUM

TAIDEPAKKA

60 taidekorttia ja ideavihko

Sisällys

Käyttäjälle	2
Yleisiä kysymyksiä	4
Taidepakan teosten teemoja	5
Vihjeitä, ideoita ja tehtäviä	6
Kuva ja sana	12
Kuva, sana ja kosketus	15
Kuva ja musiikki	16
Kuva, liike ja ääni	17
Kortit Ateneumin taidemuseossa	18
Kortit ja Ateneumin verkkosivut	20
Kuvanteko ja kortit	21
Keskusteleva kuvan katselu	23

Käyttäjälle

Tämä on uudenlainen taidekorttien pakka. Se sisältää painokuvat kuudestakymmenestä Ateneumin taidemuseon teoksesta. Mukana on tutuimpia Ateneumin helmiä ja myös monia tuntemattomampia teoksia.

Oletpa sitten taiteenystävä, lapsen museoon tuova aikuinen, opettaja, taiteen tai hoitotyön ammattilainen, voit löytää taidekuvista paljon iloa. Tässä vihkosessa on monenlaisia ideoita ja ehdotuksia korttien käyttämiseen. Monesta vinkistä on sekä lyhyt että pidempi ohjeistus, ja ne on luotu vapaasti muunneltaviksi ja sovellettaviksi kunkin käyttäjän omiin tarkoituksiin.

Taidekuvia on helppo ja hauska käyttää. Siihen ei tarvita suurta tilaa tai pitkä valmisteluaikaa. Voit sommitella kuvista kotiisi tai työpaikallasi pienoishäyttelyitä eri teemoista. Kaksikin kuvaa rinnakkain on jo pieni kokonaisuus, keskenään kommunikoiva kuvapari.

Korteista voi nauttia yksin tai yhdessä toisten kanssa. Niitä voi käyttää pienryhmien kokoontumisissa tunnelman virittäjänä, terapiatilanteissa, opetuskäytössä tai luovuuskoulutuksissa.

Mukaan on valittu monia keskeisiä Suomen taiteen teoksia, joita voit kohdata aitoina Ateneumin taidemuseossa. Museon verkkosivuilta löydät lisätietoa ja kuvia näistä ja muistakin kokoelman teoksista. Kortteja voi käyttää museokäynnin tukena: ennen tai jälkeen tai sen aikana.

Niille, joille käynti museossa aitojen teosten luona on systä tai toisesta vaikeaa tai mahdotonta, kortit antavat mahdollisuuden visuaaliseen elämykseen. Moni vinkeistä soveltuu erinomaisesti kokeiltavaksi esimerkiksi ikäihmisten hoivayhteisöissä.

Monta tapaa käyttää! Taidekuvia voi käyttää ennakkoluulottomasti ja leikkillisestikin. Korteilla voi havainnollistaa tai opettaa, mutta yhtä hyvin niiden kanssa voi etsiä asiayhteyksiä, pitää taidekuvaraadin ja järjestää rennon teemaillan ystävien kanssa tai kuvien ääreen rauhoittuvan tyhy-teemapäivän työyhteisölle. Kaksi kuvapakkaa yhdessä mahdollistavat ”rusettiluistelun” kuvilla. Ja mikään ei estä sinua täydentämästä tätä kuvavalikoimaa omilla korteillasi!

Katsommeko samaa kuvaa? Tutussa seurassa tai ryhmässä kukin voi kuvien kanssa, niiden avulla ja niiden kautta kertoa joko vain kuvasta tai harkintansa mukaan myös itsestään, ajatuksistaan ja tunnelmistaan. Moni uusi kuva voi yllättäen tuoda mieleen jotain omaan elämään liittyvää, tuttua tai merkityksellistä, uusia ideoita tai oivalluksia. On aina yhtä kiehtovaa, miten monenlaisia ajatuksia ja tulkintoja yksi ja sama kuva kirvoittaa eri ihmisissä. Usein voikin kysyä: katsommeko samaa kuvaa?

Vinkkien järjestyksestä: Vihkon alkuun on kerätty keskustelua ja ajattelua virittäviä yleisiä kysymyksiä sekä muutamia korttipakan teosvalikoimasta nousevia teemoja. Monesta vinkistä on tehty sekä nopeammin toteutettava (**HELPPO**) että pidempi tai muuten vaativampi (**KUN ON AIKAA**) vaihtoehto erilaisia käyttäjäryhmiä ajatellen. Moni vinkeistä on muunnettavissa melko pientenkin lasten kanssa tehtäväksi. Lopussa esitellään vielä ns. keskustelevan taidekuvan katsomisen menetelmä, joka soveltuu kaikkien ryhmien käyttöön.

KERRO OMA IDEASI!

Museo ottaa mielellään vastaan jatkoideoita taidekorttien käytöstä sekä kommentteja vinkkien toimivuudesta. Jaa siis ajatuksesi museon kautta myös muille käyttäjille, täydennämme vinkkilistaa museon verkkosivuille! Voit lähettää ideasi museon palautesivun www.ateneum.fi/palaute kautta. Ideavihko löytyy pdf-muodossa Ateneumin verkkosivuilta www.ateneum.fi.

Yleisiä kysymyksiä

AIHE, TEEMA, TARINA

1. Mitä kuvassa on meneillään?
2. Mihin kiinnität huomiosi ensimmäiseksi?
3. Millaisia asioita kuvasta löytyy?
4. Mitä kuvassa tapahtuu?
5. Missä kuva tapahtuu?
6. Milloin kuva tapahtuu?
7. Onko kuvassa jokin teema?
8. Kertooko kuva tarinan? Millaisen?
9. Jos kuva olisi kolmikuvaisen sarjakuvan keskimmäinen ruutu, millainen voisi olla ensimmäinen ja mikä viimeinen kuva?
10. Millä yhdellä sanalla kuvaisit tätä teosta?
11. Mikä teoksen nimi voisi olla?

TEKOTAPA, MUOTO

12. Miten kuva on tehty?
13. Onko kuvassa rytmi?
14. Miten kuva on rajattu? Miksiköhän?
15. Miten kuva on sommiteltu?
16. Millaisia värejä kuvassa on käytetty ja miten?
17. Millainen valo kuvassa on?
18. Onko kuvassa jokin vuorokauden- tai vuodenaika?

AISTIT

19. Aistitko kuvasta lämpötilan tai kosketuksen?
20. Millainen musiikki kuvaan sopisi?
21. Miten kuva liikkuisi, jos se liikkuisi?
22. Millainen ääni kuvasta voisi kuulua?
23. Millaisia hajuja, tuoksuja tai makuja kuvaan voisi liittyä?

LINKKI OMAAN ELÄMÄÄN

24. Miten kuva liittyy omaan elämäsi?
25. Onko kuvassa jotain tuttua?
26. Miellyttääkö kuva sinua?
27. Jos kuva ei miellytä sinua, mistä se voisi johtua?

28. Millaisia tuntemuksia kuva herättää?
29. Löydätkö kuvan, joka sopii juuri nyt ylläsi oleviin vaatteisiin?
30. Onko kuvassa jotain aivan yllättävää?
31. Onko kuvassa jotain, mitä et ymmärrä?

TUNNELMA, TUNNETILA

32. *Yksin, kaksin tai ryhmässä.*

Etsi kuvista sellainen joka esimerkiksi:

- rauhoittaa
- innostaa
- ärsyttää
- ilahduttaa
- kiihottaa
- saa surumieliseksi

(keksi lisää)

Pohdi sitten siitä, mitkä tekijät kuvassa saavat tuon vaikutuksen aikaan.

Taidepakan teosten teemoja

- Ystävyys
- Lapsuus
- Rakkaus
- Yhteisöllisyys
- Elämän valinnat ja käännekohtat
- Ihmisen kuva
- Taiteilijan – ihmisen omakuva
- Mielen maisema / mielenmaisema
- Kauneus
- Kuolema
- Suomalainen maisema
- Yksin – yhdessä
- Vuodenajat

Vihjeitä, ideoita ja tehtäviä

33. Nauti hetki.

HELPPO Valitse kuva, joka näyttää mielestäsi iloiselta tai onnelliselta. Nauti siitä hetki.

34. Lempikuvani.

HELPPO *Ryhmässä (myös museossa).* Valitse lempikuvasi ja esittele se muille.

35. Keksi kuvalle nimi.

HELPPO Valitse kiinnostava kuvakortti, mutta älä vielä katso sen nimeä kuvan takaa. Tarkastele kuvaa rauhassa ja anna sille mielestäsi sopiva nimi. (Jos kuva on sinulle tuttu, anna sille silti uusi nimi.) Jos tehdään ryhmässä, voidaan purkaa niin, että kaikki esittelevät vuorotellen korttinsa ja sille antamansa nimen ja vasta sitten katsotaan taiteilijan teokselle antama nimi. Käydään sitten uusi kierros ja keskustellaan siitä, muuttuiko oma ajatus kuvasta.

36. Etsi uutta.

HELPPO Valitse yksi kuva. Tarkastele sitä rauhassa – niin kauan, että löydät siitä jotain uutta.

37. Mitä kuva kertoo?

HELPPO Toinen pitää kuvia viuhkana niin, että et näe kuvapuolta. Valitse yksi kortti, mutta älä katso kuvan teostietoja. Mitä tuo kuva viestii sinulle juuri nyt? Onko sillä viesti sinulle? Mitä otat siitä vastaan?

38. Lahja ystävälle.

HELPPO Etsi kuvista sellainen, jonka haluaisit antaa lahjaksi ystävällesi tai rakkaallesi, jota ikävöit. Lähetä teoskuva hänelle kuvaviestinä ja soita sitten tuolle henkilölle.

Muunnos ryhmässä: Voit antaa kuvan ”lahjana” ryhmäsi jollekin toiselle jäsenelle.

39. Kuvat matkana.

HELPPO *Yksin, pareittain tai pienryhmissä.* Tarkastele korttien kuvia. Kuvittele jokin matka – todellinen tai vertauskuvallinen. Valitse sitten muutama kortti, joilla voit esittää tuon matkan. Esittele matkasi kuvien avulla myös muille.

40. Kuvaparit: kuin paita ja peppu tai kuin yö ja päivä.

HELPPO Usein jo kaksi kuvaa rinnakkain voi tuottaa kiinnostavan tarinan.

Etsi kuvista pareja:

Etsi hyvin yhteen sopivia teoksia esimerkiksi niiden aiheen, sommittelun, värien ja muiden ominaisuuksien puolesta. Mitkä seikat kuvissa saavat ne sopimaan yhteen? Mitä niiden vuoropuhelusta syntyy?

Etsi kaksi keskenään mahdollisimman erilaista tai keskenään ristiriitaista kuvaa. Mitkä kaikki ominaisuudet niissä ovat vastakkaisia?

41. Tutustuminen taidekuvilla I.

HELPPO *Ryhmässä.* Kokoontumisen tai tilaisuuden aluksi. Pöydälle on levitetty paljon taidekuvakortteja. Jokainen saa valita yhden, joka juuri sillä hetkellä tuntuu kiinnostavalta. Jokainen tarkastelee hetken rauhassa omaa kuvaansa. Sitten tehdään lyhyt esittäytymiskierros kuvien kanssa: jokainen sanoo nimensä ja kertoo, mikä hänen kuvassaan on sellaista, joka sai hänet tarttumaan tänään juuri siihen.

Paritutustumisena pienryhmässä: Keskustelu ensin pareittain ja purku niin, että jokainen esittelee parinsa ja tämän kuvavalinnan.

Purku, jos väkeä on paljon: Voidaan keskustella kuvavalinnoista pareittain, ja sitten yksi tai kaksi vapaaehtoista paria kertoo muulle yleisölle toistensa valinnoista.

42. Tutustuminen taidekuvilla II.

KUN ON AIKAA *Pienuhkössä ryhmässä.* Jokainen valitsee yhden häntä juuri sillä hetkellä kiinnostavan taidekuvan (jota ei näytetä muille) ja miettii hetken itsekseen, mikä siinä on juuri nyt kiinnostavaa. Sitten ohjaaja kerää kortit, sekoittaa ne ja jakaa ne ryhmän keskelle pöydälle (tai lattialle) kuvapuoli ylöspäin. Jokainen valitsee yhden kortin, mutta ei omaansa. Käydään tutustumiskierros siten, että jokainen esittäytyy etunimellään ja kertoo, mikä tässä uudessa kortissa olisi kiinnostavaa. Sitten alun perin kortin valinnut henkilö ilmoittautuu, esittäytyy, ja kertoo, mikä kuvassa oli häntä kiinnostavaa. Hän jatkaa esittelemällä oman uuden korttinsa jne. Käydään kierros niin, että kaikki kortit on käyty läpi.

43. Lämmittely ryhmän kokoontumiselle: Kuvan yhteys...

HELPPO *Ryhmässä.* Kaikille jaetaan kortti (ei katsota vielä teosnimiä kuvien takaa). Jokaisen tehtävänä on etsiä kuvasta yhteys aiheeseen, joka liittyy ryhmän muuhunkin työskentelyyn, esimerkiksi:

omaan elämään
omiin toiveisiin tai haaveisiin
tämän päivän Suomeen tai omaan kotiseutuun

Purku keskustellen.

44. Kotihoidon korttipakka.

HELPPO Esimerkki kotihoidosta: Vanhusten kotihoidon työntekijällä on mukanaan pakka taidekortteja. Kun hän vaihtaa kuulumisia asiakkaansa kanssa, hän samalla levittää pöydälle kortteja, joista asiakas voi valita yhden, joka juuri sinä päivänä tuntuu hyvältä. Keskustellaan hetki kuvasta, vaihdetaan sen kautta ja sen avulla kuulumiset. Kuva voi myös innostaa uudenlaisiin ajatuksiin ja virkistää. Kuva voi jäädä asiakkaalle seuraavaan tapaamiseen asti, jolloin hän voi valita uuden kuvan.

45. Taideraati.

KUN ON AIKAA *Ryhmässä.* Tarvitaan kolme vapaaehtoista, joille kullekin annetaan yksi taidekuva. He esittelevät muulle yleisölle vuorollaan oman kuvansa ja koettavat vakuuttaa muut sen kiinnostavuudesta. Kaikki keinot ovat sallittuja, tässä voi irrotella mielensä mukaan! Yleisöstä jokainen saa antaa teoskuville pisteitä yhdestä kolmeen (tai jos yleisöä on paljon, jokaisella on vain yksi ääni). Lopuksi lasketaan, mikä kuva voitti.

Purku: Keskustellaan vielä voittaneesta teoksesta ja siitä, mikä sai äänestäjät tekemään valintansa.

Vinkki: Taideraatiin voi hyvin valita myös ns. ”vaikeampia” kuvia, esimerkiksi aivan ei-esittäviä eli abstrakteja tai haastavia nykyaikaisen taiteen kuvia.

Muunnos edellisestä: Joku (esim. ohjaaja) tuo esille valikoiman kuvia. Jokaista tarkastellaan rauhassa ja sitten osallistujat voivat antaa suullisen arvioinnin yhdellä sanalla, joka voidaan kirjoittaa myös pienelle post-it -lapulle teoskuvan viereen (kannattaa suosia mahdollisimman monenlaisia adjektiiveja; ei vain kaunis / ruma tms., vaan haasteellisempia kuten kirpeä, avara tms.). Tässä versiossa ei kerätä pisteitä.

46. Päivän tai viikon kuva.

HELPPO Selaa korttipakkaa läpi ja valitse yksi, joka tuntuu nyt hyvältä. Laita kortti yö- tai työpöydällesi, ikkunalaudalle tai vaikka kylpyhuoneeseen; paikkaan, josta voit sitä päivittäin katsella. Voit hankkia pienen telineen, jolla kortti pysyy pystyssä. Saisitko askarreltua telineen vaikka pyykkipojasta? Vaihda uusi kuva joka aamu tai vaikka kerran viikossa.

47. Vaihtuva pienoisenäyttely.

HELPPO Käytä kortteja luovasti: ripusta tai asettele niistä pieni taidenäyttely omiin tiloihisi. Ideoi rohkeasti asettelua, paikkoja ja kuvien valintaa, muista muun muassa ikkunalaudat, pöydät, tyhjät seinäpinnat. Laittamalla kuvan jo sinulle entuudestaan tutun teoksen viereen voit saada aikaan kiintoisaa vuoropuhelua. Jos teoskuvista muodostuu yhtenäinen tai tarinallinen kokonaisuus, voit myös antaa näyttelyllesi nimen.

48. Oma pop-up -näyttely.

HELPPO *Yksin, pareittain tai pienryhmissä.* Valitkaa tarjolla olevista korteista kolme, rakentakaa niistä pieni teemallinen kokonaisuus. Asetelkaa ne sitten haluamallanne tavalla pieneksi taidenäyttelyksi.

Purku: Lopuksi pidetään näyttelyiden avajaiset: kaikki esittelevät näyttelynsä muille ja keskustellaan.

Muunnos: Tehdään pareittain. Parit eivät saa puhua keskenään, mutta kyllä kommunikoida muutoin: elein, ilmein ja ääntein. Tehtävänä on tuottaa yhteinen teemallinen kolmen kuvan näyttely. Lopuksi näyttely esitellään muille pareille – vasta silloin saa alkaa puhua. Keskustellaan, opettiko työskentely jotain.

49. Kuvasta toiseen.

HELPPO *Yksin tai ryhmässä. Kuvakorttien kanssa tai museossa.* Tarkastele valitsemiasi kuvakortteja tai museossa esillä olevia taideteoksia. Etsi yhteyksiä: minkälaiset asiat kuvia yhdistävät? Muodot, värit, aiheet tai nimet? Muodostuuko teoksista pareja?

50. Iso domino.

HELPPO *Pareittain tai ryhmässä.* Jaetaan kortit tasan kaikkien kesken. Jokaisella on hetki aikaa tarkastella kuviaan. Tehdään isolle pöydälle tai lattialle yhteinen valtava ”domino” eli jokainen saa vuorollaan laittaa kuvan toisen viereen ja asettaessaan perustella, miten nämä kuvat liittyvät yhteen, mikä niiden keskinäinen suhde on. Yhdistävä (tai vastakohtainen) tekijä voi olla esimerkiksi väri, aihe, muoto, tunnelma. Tehtävä soveltuu erityisen hyvin tapaamiskerran loppuksi.

Purku: Lopuksi voidaan tarkastella yhdessä tehtyä kuvapolkua tai -puuta.

Muunnos: Voidaan toteuttaa myös, jos jokaisella on vai yksi kortti. Yksi kerrallaan laittaa kortin pöydälle jonkun toisen kortin viereen ja samalla kertoo, millaisessa suhteessa se on tähän toiseen korttiin (samanhenkinen, vastakkaista tunnetilaa ilmaiseva, saman sävyinen jne.).

51. Rumuuden kauneus.

HELPPO Etsi teoskuva, joka on mielestäsi ruma tai epämiellyttävä. Jos löydät sellaisen, tarkastele sitä hetki ja koeta löytää kuvasta kuitenkin jotain kaunista tai miellyttävää.

52. Ikävä kuva -väittely.

KUN ON AIKAA *Pareittain, ryhmässä.* Ihmisillä on hyvin erilaisia ajatuksia kuvista. Rohkaise myös vieraampaan, ei-esittävään tai ”rumaan”. Jaetaan ryhmä pareihin. Kaikki valitsevat pöydältä korttien joukosta kuvan, joka on omasta mielestä itselle hyvin tylsä, outo, vastenmielinen, ruma tai epäkiinnostava. Pareista kumpikin esittelee vuorollaan parilleen oman kuvansa ja kertoo, mikä kuvassa saa hänet pitämään sitä epäkiinnostavana, epämiellyttävänä tai rumana. Pari kuuntelee keskeyttämättä ja ottamatta kantaa. Sitten parit vaihtavat kuvat keskenään, ja nyt tehtävänä on löytää parin kuvasta jotain myönteistä tai kiinnostavaa.

Puretaan keskustellen ensin pareittain, sitten koko ryhmän kesken. Muuttuiko oma ajattelu, löytyikö uusia näkökulmia?

53. Peli: Nopein tarinankertoja.

KUN ON AIKAA *Ryhmässä, suositus 3–6 pelaajaa.* Jaetaan kortit kaikkien kesken. Keskelle pöytään asetetaan riviin kuvapuoli ylöspäin neljä korttia, joista jokainen voi vaihtaa itselleen yhden kerrallaan, omassa tahdissa. Vaihdettaessa laitetaan ensi pöytään oma kortti ja sitten otetaan vaihtokortti. Jokaisen tavoitteena on kerätä mahdollisimman monta neljän kortin kuvakertomusta itselle. Se voittaa, jolla on ensin mahdollisimman monta kuvakertomusta koottuna. Peli päättyy ja jokainen esittelee kokoamansa kuvakertomukset toisille.

Helpompi versio: Jokainen kerää yhden neljän kuvan tarinan.

54. Käännekohtat kuvina.

KUN ON AIKAA *Yksin tai ryhmässä.* Mieti elämäsi käännekohtia (tärkeitä tapahtumia tai asioita). Valitse kuvista sellaisia, jotka vastaavat niitä tunnelmaltaan tai tilanteeltaan. Tee kuvista aikajana. Laita janan loppuun kuva tai kuvia, jotka voisivat

olla jo toteutuneita haaveitasi. Mieti, mikä tapahtumista tai saavutuksistasi on sellainen, josta voit olla erityisen ylpeä ja miten voisit kuljettaa sen mukana seuraavaan haasteeseesi.

Muunnos: Voit laittaa janan loppuun muutaman kortin, jotka kertovat haaveistasi, jotka eivät vielä ole toteutuneet, mutta joita haluaisit saavuttaa.

55. Ongelma ja sen ratkaisu.

KUN ON AIKAA *Pienryhmässä, jonka tavoitteena on käsitellä jotain ryhmää yhdistävää, ajankohtaista asiaa.* Valitaan yhdessä kaksi korttia: sellainen, joka edustaa tätä ajankohtaista ongelmaa / asiaa ja toinen, joka edustaa ongelman myönteistä ratkaisua tai lopputulosta. Miettikää kuvien kautta, miten pääsette haluttuun lopputulokseen. Mikä jälkimmäisessä kuvassa on paremmin? Millaisia konkreettisia askeleita tarvitaan tavoitteeseen pääsemiseksi?

Kuva ja sana

56. Kirjoitustehtävä: lämmittely, raakakirjoittaminen.

HELPPO *Yksin tai pienryhmässä.* Valitaan joko jokaiselle oma kuva tai yksi yhteinen kuva, josta kirjoitetaan. Kirjoita kuvasta sensuroimatta mitä haluat: mielikuvia, tarina, runo, dialogia. Aikaa annetaan esimerkiksi viisi minuuttia.

Purkuvinkki: kirjoittamisen jälkeen jokainen alleviivaa paperistaan itselleen tärkeimmän kohdan, joka otetaan yhteiseen keskusteluun.

57. Sadutus.

HELPPO *Ryhmässä (tai pareittain).* Katsotaan alkuun hetki yhtä teosta tai teoskuvaa. Sitten aloitetaan tarinan kerronta: Osallistujat saavat vuorotellen (mieluiten vapaamuotoisessa järjestyksessä) lisätä tarinaan lauseen, jonka kirjuriina toimiva henkilö kirjoittaa paperille tai tietokoneelle. Kun tarina on kaikkien mielestä valmis, se luetaan ääneen, ja jokainen saa

korjata, jos jokin hänen sanomansa kohta on kirjattu toisin kuin hän mielestään sanoi. Keskustellaan lopuksi siitä, katsotaanko teosta nyt toisin silmin.

Muunnos: Sadutuksen voi tehdä myös niin, että ensin jokainen katsoo rauhassa kuvaa ja tekee siitä pienen runon tai mietelauseen. Sitten sadutetaan kuva yllä olevan ohjeen mukaan. Kun yhteinen satu on luettu ääneen, jokainen lukee ääneen myös oman runonsa tai mietelauseensa, lopuksi keskustellaan.

Sadutuksen voi tehdä myös vain yhdelle ihmiselle kerrallaan. Kuvasta voi myös ”runottaa” tai sen innoittamana laatia oman mietelauseen.

58. Yhteinen pitkä tarina. (Sadutusvariaatio)

KUN ON AIKAA *Pienryhmässä.* Jokaiselle jaetaan noin viisi korttia. Jokaisella on hetki aikaa tarkastella korttejaan. Yksi aloittaa laittamalla kortin pöydälle / lattialle ja aloittaa tarinan. Se, joka keksii omasta kortistaan edellisen kortin tarinaan jatkoa, laittaa korttinsa edellisen viereen ja jatkaa tarinaa lauseella tai kahdella. Joku toimii kirjurina ja kirjoittaa yhteisen tarinan paperille tai tietokoneelle. Lopuksi tarina luetaan ääneen, kuvakortteja seuraten. Jos tarina onnistuu erityisen hyvin, voi sen kirjoittaa puhtaaksi, suurentaa helposti luettavaan kokoon ja asettaa sen sekä kortit esille muidenkin katsottavaksi.

59. Kuvista tarinaksi 1.

KUN ON AIKAA *Yksin, pareittain tai ryhmässä.* Valitse (tai kaikille jaetaan) kaksi tai kolme taidekorttia. Mieti, miten ne voisivat olla yhteyksissä toisiinsa. Laadi niistä juonellinen kertomus. Käytä kaikkia kortteja. Voit kertoa tarinan puhuen tai voit kirjoittaa sen paperille.

Purku: Laita ensin korttisi siihen järjestykseen kuin ne tarinassa esiintyvät ja anna toisten katsoa kuvia rauhassa jonkin aikaa. Kerro vasta sitten oma tarinasi.

60. Kuvista tarinaksi 2.

KUN ON AIKAA *Pienryhmässä.* Jokainen valitsee yhden kuvan. Asettakaa kaikkien kuvat pöydälle tai lattialle tai ikkunalaudalle riviin siinä järjestyksessä kuin istutte tai valitkaa yhdessä kuvien järjestys. Aloittakaa nyt sadutus / tarinoitus, jossa kuvasta edetään toiseen ja luodaan juonellinen tarina niin, että jokainen saa osallistua. Joku toimii kirjurina ja kirjoittaa tarinan paperille lause kerrallaan.

Purku: Luetaan lopuksi yhteinen tarina ääneen.

61. Surrealistinen runo.

HELPPO *Ryhmässä.* Valitaan yksi yhteinen teoskuva. Sitä voi tarkastella myös videotykin kautta kokoelmat.fng.fi -sivuston kautta. Aluksi tarkastellaan kuvaa hetken aivan rauhassa. Sitten jokainen kirjaa yksittäisiä sanoja tai ajatuksen alkuja ylös, mahdollisimman monta asiaa, jotka liittyvät kuvaan, sen tunnelmaan, sen tuomiin mielikuviin. Sitten jokainen alleviivaa yhden tai kaksi tärkeintä sanaa ja lukee ne ääneen, kukin vuorollaan.

Purku keskustellen: Syntyykö tästä moderni runo? Alkaako kuva elää eri tavalla, kun sitä katsotaan nyt uudestaan?

62. Kirjoita kuvasta.

KUN ON AIKAA *Yksin tai ryhmässä.* Tarkastele teoskuvaa rauhassa. Voit sitten valita, oletko reporteri, mainosten suunnittelija, runoilija, poliitikon puheen kirjoittaja, muistikirjoituksen tai laulutekstin laatija, rakkauskirjeen vai vaikkapa päiväkirjan kirjoittaja. Ota valitsemasi kirjoittajan rooli ja tuota teksti teoskuvasta. Käytä rohkeasti valitsemasi tekstin tyyliä ja sanastoa.

Purku: Vapaaehtoinen ryhmästä lukee oman tekstinsä (tai kaikki omansa).

63. Runo ja kuva.

KUN ON AIKAA *Ryhmässä.* Tarvitaan runoja monisteina, mahdollisimman erilaisia, ei kovin pitkiä. Kaikille jaetaan yksi runo. Jokainen etsii pöydällä olevista kuvakorteista runoonsa

sopivan teoskuvan sekä kaksi muuta kuvaa. Jokainen laittaa nuo kolme korttia esille satunnaisessa järjestyksessä ja lukee vuorollaan runonsa. Muut pohtivat sitä, mikä lukijan kolmesta kuvasta olisi hänen runoonsa sopiva ja lopuksi lukija kertoo oman ykkösvalintansa.

Vinkki: Runoja ja kuvia, runoja ja musiikkia, runoja ja tuoksujakin voi yhdistää. Runon rytmi ja kielenkulku voi innostaa jotakuta aivan erityisesti, eikä runoja ääneen lukeakseen tarvitse olla lausuntataiteilija!

64. Lähetä postikortti. Mielikuvaharjoitus.

HELPPO Valitse yksi korteista ja kuvittele, että se on postikortti. Kenelle sen lähettäisit ja mitä siihen kirjoittaisit?

65. Kuva kirjoittaa kirjeen.

KUN ON AIKAA *Yksin, pareittain tai ryhmässä.* Valitse korteista sellainen, jossa on ihminen. Tuo ihminen haluaa nyt kirjoittaa sinulle jotain: ajatelmia, sanoja, kokonaisen runon tai kirjeen. Mitä hän kirjoittaa? Mieti ja kirjoita rauhassa minä-muodossa. Kun olet valmis, voit vaihtaa kuvasi ja tekstisi parin kanssa.

Purku keskustellen.

Kuva, sana ja kosketus

66. Kuvahieronta / piirtäminen selkään.

KUN ON AIKAA *Pareittain tai ryhmässä.* Pareista toinen on sokko, toinen näkevä. Näkevä saa taidekuvan, tarkastelee sitä hetken, asettaa sen sitten hyvin näköetäisyydelle, vaikka sokon syliin. Hän ottaa tämän kädet omiinsa ja alkaa antaa hänelle kevyttä ja miellyttävää käsihierontaa ja samalla hän selostaa kuvaa: mitä siinä on, mitä siinä tapahtuu, millaisia värejä siinä on, millaisia aistielämyksiä siihen voisi liittää. Kun käsihieronta ja kuvailu on valmis, sokko saa avata silmät ja nähdä kuvan.

Muunnos: Näkevä piirtää kuvan sokon selkään tai kämmeneen.

Purku: Keskustelkaa hetki kuvasta, selostuksen / kosketuksen herättämistä mielikuvista ja kokemuksestanne. Tehdään sitten toisinpäin, uuden kuvan kanssa.

67. Ihanat kädet.

HELPPO *Pareittain tai ryhmässä.* Valitaan esillä olevista taideteoksista tai niiden kuvista joku, jossa näkyy ihmisen kädet. Mitä kukin kuva kertoo käsistä ja niiden haltijasta? Mitä kaikkea käsillä tehdäänkään? Keskustellaan. Lopuksi voidaan antaa vieressä olevalle henkilölle pieni käsihieronta, jonka voi viimeistellä hyväntuoksuksella käsivoiteella.

Kuva ja musiikki

68. Kuva laulaa.

HELPPO Etsi sellainen teoskuva (tai taideteos, jos olet museossa), joka voisi laulaa sinulle. Mitä musiikkia kuulet? Ala hyräillä säveltä.

69. Alkuviritys: Musiikki ja kuva.

KUN ON AIKAA *Yksin tai pienryhmässä.* Tilassa soi jokin musiikki. Pöydälle on levitetty kuvakortteja. Jokainen valitsee yhden kuvan, joka sopii kuunneltavaan musiikkiin mahdollisimman hyvin. (Ja ehkä toisen, joka sopii mahdollisimman huonosti?) Voidaan toistaa uudenlaisen musiikin tahdissa. Voit käyttää myös meditatiivista musiikkia tai luonnonäänien nauhoitteita.

Puretaan vaikka ringissä seisten kertomalla, mikä kuvassa liittyi musiikkiin.

Muunnos, tarvitaan reilut värit (esimerkiksi pullopeitevärit), isot pensselit ja isot paperit: Kuunnellaan musiikkia ja maalataan vapaasti valitun kuvan ja musiikin yhdessä mieleen tuomia ajatuksia.

Kuva, liike ja ääni

70. Kuva elää.

HELPPO *Ryhmässä.* Yhdellä osallistujista on taideteoksen kuva, jota muut eivät näe. Hän kuvailee, mitä näkee, mitä kuvassa tapahtuu, ja muut koettavat eläytyä kuvaan ja tekevät siitä elävän, liikkuvan ja ehkä myös ääntelevän kuvailun mukaisesti. Lopuksi kuva näytetään kaikille.

Muunnos, jos ryhmä on rohkeampi: Kuvailija (tai useampi kuvailija yhdessä) kuvailee kuvan ilman sanoja: äänin, elein, liikkein! Lopuksi kuva näytetään kaikille.

Tai: Yksi kuvailee sanoin käsissään olevaa kuvaa ja muut luonnostelevat siitä tulevan mielikuvan mukaisen kuvan papereihinsa.

Tai: Yksi kuvailee sanoin käsissään olevaa kuvaa, ja muut kirjoittavat, millaisia mielikuvia, tuoksuja, ääniä ja tunnelmia heille tästä herää.

Purku: Keskustellaan koetusta.

71. Elävä sarjakuva / pantomiimi, kuva eloon.

KUN ON AIKAA *Pienryhmässä.* Valitaan kullekin ryhmälle yksi teoskuva. Tuotetaan tuo kuva sarjakuvaksi, liikkeeksi, käyttämällä ryhmän jäsenten kehon liikettä. Mitä on tapahtunut ennen kuvaa, mitä siinä tapahtuu ja mitä sen jälkeen? Kukin ryhmä saa hetken aikaa suunnitella pantomiiminsa ja esittää sen sitten toisille.

Purku keskustellen.

72. Kuva ääniksi.

KUN ON AIKAA *Pienryhmässä.* Jokaisella ryhmällä on kolme kuvaa. Ryhmä valitsee niistä yhden, josta tehdään äänimaisema. Äänet syntyvät käsillä olevista esineistä ja ihmisistä: esimerkiksi muminaa, kahinaa, hyräilyä. Käyttäkää kehoanne ja ympäröiviä tiloja rohkeasti! Ryhmä voi harjoitella äänimaisemansa niin että muut ryhmät eivät kuule. Sitten muut saavat kuunnella äänimaiseman silmät kiinni.

Purku keskustellen. Muut ryhmät arvaavat, mikä esittäjäryhmän kuvista oli lähtökohtana. Toistetaan ryhmä kerrallaan.

Kortit Ateneumin taidemuseossa

Osa korttipakan taideteoksista löytyy Ateneumin taidemuseon kokoelmanäyttelystä. Museon verkkosivuilla on tietoa siitä, mitkä teokset ovat kulloinkin esillä. Jo aiemmista vinkeistä ja ideoista monen voi toteuttaa museotilassakin! Museossa voi kulkea oman pienryhmän kanssa taidekuvakorttien kanssa ja tehdä muistiinpanoja. Kirjoituslustoja voi lainata museon naulakoilta. Museossa on lainattavia irtotuoleja, ja myös lattioilla voi istua teosten ääressä, kuitenkin niin, ettei nojata seiiniin tai teosten jalustoihin. Teosturvallisuuden vuoksi kuitenkin kannattaa muistaa, että taideteoksiin tulee pitää vähintään noin metrin etäisyys.

73. Salapoliisina: mikä kuva löytyy?

HELPPO Voit tehdä erilaisen museokierroksen kortin teoksia etsien ja niiden ääreen pysähtyen. Ateneumin kokoelmanäyttelyiden ripustus on eläväinen, sillä muut museot kysyvät teoksia vilkkaasti lainaan. Ota korttipakka tai osa sen kuvista mukaasi museoon ja katso, mitä teoksia löydät museosta. Kun löydät tutun teoksen, voit yllättyä: se voi olla suurempi tai pienempi kuin luulit, sen kehykset ovat erityisen hienot tai se on sijoitettuna ajatuksia herättävästi jonkin toisen teoksen viereen.

74. Bongaa tuttu teos.

HELPPO *Ryhmässä.* Ota etukäteen selvää (Ateneumin verkkosivuilta tai käymällä paikan päällä), mitkä korttipakan teoksista ovat parhailtaan ripustettuna kokoelmanäyttelyyn. Tutustukaa ryhmän kanssa etukäteen näihin teoksiin ja ottakaa kortit mukaan museoon. Jokaiselle jaetaan yksi kortti

ja lähdetään tutustumaan näyttelyyn. Sovitaan, että aina kun ”oma” teos tulee kohdalle, kortin haltija ilmoittaa asiasta, ja teoksesta keskustellaan yhdessä: mitä siinä tapahtuu, mitä siitä tulee mieleen, miellyttääkö se, kiinnostaako se, mikä siinä on erityistä, onko jotain yllättävää jne.

Muunnos: Toimitaan kuten edellä ehdotetaan, ja tehdään ”silta” edellisestä jonkun ”omasta” teoksesta seuraavaksi löytyvään ja mietitään, mitkä asiat teoksissa voisivat muodostaa tuon ajatuksellisen sillan.

Purku, mahdollisesti ryhmän omissa tiloissa: Keskustellaan museokäynnistä ja vielä myös jokaisen ”oman” kuvan merkityksestä.

75. ”Rusettiluistelu” museossa.

HELPPO *Ryhmässä. Museossa tai omassa tilaisuudessa.*

Tarvitaan kaksi korttipakkaa. Jaetaan jokaiselle yksi kortti. Tilaisuuden kuluessa osallistujien tulee löytää oma parinsa. Pareille voi suunnitella jonkin yhteisen tehtävän.

Muunnos. Kuvia ei näytetä osallistujille, vaan ne teipataan heidän selkäänsä. Tehtävänä on löytää oma pari rohkeasti elehtimällä ja äänтелеillä, mutta ilman ymmärrettäviä puheen sanoja.

76. Toinen sokkona.

KUN ON AIKAA *Pareittain tai ryhmässä. Taidekortin kanssa tai museossa.* Toinen henkilö on näkevä ja toinen – tai koko muu ryhmä – sokkona. Sokko sulkee silmät (tai katsoo tiukasti koko ajan omia varpaitaan kohti). Näkevä taluttaa turvallisesti sokon näyttelytilaan valitsemansa teoksen äärelle. Hän kuvailee teoksen sokolle mahdollisimman elävästi ja tarkasti: värit, muodot ja koon, aiheen ja sisällön, tunnelman sekä sijainnin tilassa. Sokko ei tee tarkentavia kysymyksiä vaan kuuntelee hiljaa, ja kun kuvailija on mielestään valmis, sokko saa katsoa teosta.

Purku: Kokoonnutaan yhteen ja keskustellaan. Minkälaista oli olla vastaanottajan roolissa? Miten paljon sokon mielikuva teoksesta oli oikean teoksen kaltainen? Mikä oli aivan toisin?

Mikä kuvailussa oli kiintoisinta ja mikä ehkä johti harhaan?
Mikä liittyi kuvailijan omaan mielipiteeseen ja mikä oli teoksesta suoraan havaittavaa?

77. Astu kuvaan.

KUN ON AIKAA *Yksin (tai pareittain), museossa tai korttien kanssa.* Valitse kiinnostava tai mieluinen taideteos tai taidekortti. Jos mahdollista, älä vielä katso sen nimeä. Kuvittele, että pääset kuvaan sisään, osaksi sitä. Missä olet? Kuvaile tilaa ja sen tuntua (lämpötila ja muut olosuhteet). Oletko yksin vai onko siellä muitakin? Oletko yksi teoksen henkilöistä vai ulkopuolinen tarkkailija? Mitä kuvassasi tapahtuu? Millaista siellä on olla? Mitä teet? Mikä kuvan nimi voisi olla? Voit kirjoittaa muistiin teoksen nimi sekä tuntemuksiasi.

Purku A: Näytä kuva parillesi ja kerro hänelle, millaista kuvassa on.

Purku B: Vaihda kuvaa parisi kanssa ja anna hänen kertoa ensin oma mielikuvansa sinun kuvastasi. Kerro sinä sitten omasi.

Kortit ja Ateneumin verkkosivut (www.ateneum.fi)

78. Kuuntele tarina kortin teoksesta.

HELPPO *Yksin tai ryhmässä. Tarvitaan tietokone ja verkkoyhteys.* Ateneumin taidemuseon kokoelmanäyttelyssä ja myös verkkosivuilla on kymmeniä taideteoksista tehtyjä ääniopasteita. Sivustolla on äänioppaita suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi ja selkosuomeksi. Teosesittelyitä on myös viittomakielellä ja kuvailtuina. Joistakin teoksista on teemallisia, eri asiantuntijoiden laatimia näkökulmaopastuksia. Äänioppaiden teoskuvat löytyvät sivustolta, ja äänitteet käynnistyvät, kun klikkaat teoksen nimeä kuvan alapuolelta.

Moni äänioppaiden teoksista on myös tässä korttipakassa mukana.

Purku: Tarkistelkaa ensin äänioppaan teoskuva (laittakaa kortti kiertämään tai katsokaa sähköistä kuvaa tietokoneen näytöltä tai videotykin kautta) ja keskustelkaa, mitä kuvassa on meneillään, mitä yksityiskohtia siitä löytyy, millainen tunnelma tai aihe siinä mielestänne on. Kuunnelkaa sitten ääniopas teoksesta ja keskustelkaa, löydätkö nyt kuvasta jotain uutta.

79. Lisätietoja korttien teoksista.

HELPPO *Tarvitaan tietokone ja verkkoyhteys.* Kaikki korttipakan teokset kuuluvat Ateneumin taidemuseon kokoelmiin. Jos kiinnostuit jostain teoksesta erityisesti, löydät tarkempia tietoja ja kuvan teoshaulla museon verkkosivuilta osoitteesta [kokoelmat.fng.fi](https://www.kokoelmat.fng.fi). Hakuja voit tehdä esimerkiksi taiteilijan tai teosnimen mukaan. Myös Google Art Projectin sivuilta löytyy Ateneumin teoksia lähitarkasteluun.

Kuvanteko ja kortit

80. Omakuva.

HELPPO *Yksin tai ryhmässä. Tarvitaan välineet kuvantekoon.* Tarkastele korttina, näyttelyssä tai Ateneumin nettisivuilla näkemääsi taiteilijaomakuvaa (voit etsiä omakuvia [kokoelmat.fng.fi](https://www.kokoelmat.fng.fi) -sivuston aihehaulla). Aseta itsesi taiteilijan paikalle. Mieti sitten omakuvaasi: millaisen omakuvan tekisit itsestäsi juuri nyt? Mitä ympärilläsi olisi, mitä sinulla olisi päälläsi, millaisena kuvaisit itsesi? Millaisia eleitä käyttäisit tai näyttäisit. Käytä mielikuvitustasi ja toteuta unelmasi!

**81. Muunnos yhdessä tehtäväksi omakuvaksi:
avustettu unelmien omakuva.**

KUN ON AIKAA *Pareittain tai pienryhmässä. Tarvitaan välineet kuvantekoon.* Tarkastele pari kanssa yhdessä taiteilijoiden omakuvia, vaikka kahden eri taiteilijan teoksia (esimerkiksi Helene Schjerfbeck, Ellen Thesleff, Alpo Jaakola, Pekka Halonen). Keskustelkaa kuvista ja pohtikaa, miksi taiteilija on halunnut näyttää itsensä juuri kuin on tehnyt. Mitä maalaus teille kertoo sen esittämästä ihmisestä? Keskustelkaa nyt siitä, millaisen omakuvan pari itse haluaisi tehdä. Rohkaise häntä ottamaan kynä ja paperia ja tekemään unelmiensa omakuvan. Jos hän ei kykene itse piirtämään, avusta häntä, tehkää keskustellen yhteinen unelmakuva. Huomaa: piirustustaitoa tärkeämpää tässä tehtävässä on unelmista ja haaveista keskusteleminen ja vuorovaikutus!

82. Kuvasta tarinaksi ja kuvaksi.

KUN ON AIKAA *Ryhmässä. Tarvitaan välineet kuvantekoon.* Valitse yksi kuva. Kehitä siitä tarina joko mielessäsi tai paperille kirjoittamalla. Puhu tai lue tarinasi sitten ääneen toisille ryhmäläisille, jotka eivät ole vielä nähneet kuvaasi. Heistä jokainen alkaa kertomasi perusteella tehdä yhtä kuvaa tarinastasi.

Purku keskustellen ja ryhmäläisten tekemiä ja alkuperäistä kuvaa vertaillen.

Keskusteleva kuvan katselu

KUN ON AIKAA *Pienryhmässä, museossa, näyttelytilassa tai omissa tiloissa korttien tms. kuvajäljenteiden kanssa. Tavoitteena on innostaa kaikki tasavertaisesti keskustelemaan kuvasta, tekemään havaintoja ja näkemään/katsomaan tarkemmin.*

Tämä keskustelumenetelmä on kehitelty kuvan katsomisen, kriittisen ajattelun ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseksi. Sen onnistunut soveltaminen voi lisätä ryhmäläisten osallisuutta ja kiinnostusta kuviin.

Alkuviritys: Keskustelun vetäjä/ohjaaja kysyy, onko ryhmälle ok, että katsotaan yhdessä kuvia ja keskustellaan niistä. Ollaan rauhallisessa tilassa niin, että kaikilla on mahdollista nähdä kuva tai taideteos. Ohjaaja ei jaa tietämystään, kuville ei etsitä yhtä oikeaa tulkintaa, vaan kaikki huomiot, tulkinat ja ajatukset tulevat osallistujilta. Ohjaaja on aidosti kiinnostunut siitä, mitä ryhmäläiset kuvista ajattelevat ja keskittyvät ymmärtämään, mitä he vastauksillaan tarkoittavat.

Aluksi: Katsotaan kuvaa hiljaisuudessa noin minuutin ajan.

Ohjaajan kysymykset:

1. Mitä kuvassa on meneillään? *(Tämä kysytään vain kerran, keskustelun aluksi.)*
2. Mikä kuvassa näkemäsi saa sinut sanomaan niin? *Kysymyksen sanamuotoa täytyy vaihdella tilanteen ja vastausten mukaan.*
3. Mitä muuta voimme löytää?

Aina jonkun vastatessa ohjaaja osoittaa teoksen kohtaa, josta vastaaja on tehnyt havaintonsa, keskittyy ymmärtämään, mitä vastaaja sanoo ja toistaa sen aina omin sanoin koko ryhmälle säilyttäen vastaajan ajatuksen. Jos vastaaja sanoo kuvan olevan surullinen, ohjaaja voi kysyä vastaajalta lisäkysymyksen 2 (muotoiltuna luontevaksi asiayhteyteen). Siihenkin saadun vastauksen ohjaaja toistaa omin sanoin. Sitten hän kysyy koko ryhmältä kysymyksen 3. Kysymyksiä 2 ja 3 vaihdellaan

keskustelun kuluessa. Tavoitteena on saada koko ryhmä osallistumaan, eli ei etsitä yhtä ”oikeaa” tulkintaa, vaan ohjaaja pyssyttäytyy neutraalina ja kokoaa yhteen erilaisia saamiaan vastauksia ja koettaa saada ryhmäläisiä löytämään vielä lisää asioita kuvasta.

Vastaajien tulee perustella väitteensä ja tulkintansa sillä, mitä kuvassa näkevät. Jos joku kysyy ohjaajalta tietoa teoksesta, voi tämä ensin kysyä, jos joku ryhmästä osaa vastata kysymykseen tai innostaa ryhmää miettimään, mistä tiedon voisi saada. Ohjaaja voi kertoa mahdollisen tietonsa sekä sen, mistä tieto on hankittu. Keskeistä on huomata, että ihmisillä voi olla monenlaisia, keskenään ristiriitaisiakin ajatuksia kuvista, ja että he myös voivat keskustelun kuluessa muuttaa mielipiteitään. Keskustelun voi jättää avoimeksi, vältetään yhteenvetojen tai lopullisten tulkintojen tekemistä. Lopuksi kiitetään osallistujia keskustelusta.

Ohjeita on lyhentäen muokattu visuaalisten taiteitten opetukseen ja museokasvatukseen kehitetystä VTS-menetelmästä (Visual Thinking Strategies, www.vtshome.org).

Tekstit: Satu Itkonen

Toimitus: Satu Itkonen ja Anu Utriainen

Graafinen suunnittelu: Osmo Leppälä ja Maria Appelberg, Station MIR

Ateneumin taidemuseo / Valtion taidemuseo 2013

Kaikki oikeudet pidätetään.

Tilaukset: Ateneumin verkkokauppa www.ateneum.fi/shop

Taideteoskuvat: Valtion taidemuseo / Kuvataiteen keskusarkisto

© Kuvasto 2013

ATENEUM